

derne. Men naar man stiller saadanne Fordringer, som man gør her i Lovforslaget, at disse Foreninger skulle være i Besiddelse af mindst 50,000 Kr., tror jeg ikke, det vil være muligt for de bestaaende Husmandsforeninger at rejse denne Sag. Jeg kunde naturligvis tænke mig, at der dannedes en Forening af et Par Tusind Husmænd, der garanterede hver for 25 Kr., det blev altsaa 50,000 Kr., som Forslaget forudsætter og forlanger, men jeg tror ikke, det vilde være til synderlig Nytte, thi jeg tror ikke, det Pengeinstitut findes her i Danmark, der vilde laane disse Mennesker disse 50,000 Kr., selv om de havde dannet en saadan Forening, saa den Vej tror jeg ikke er farbar, den er lukket. Jeg vil sige, at det vil blive umuligt for saadanne Foreninger at træde til. Husmandsforeningerne ville altsaa, saa vidt jeg forstaar, være udelukkede, saaledes som Lovforslaget foreligger her.

Men ogsaa i andre Henseender forekommer det mig, at Lovforslaget ikke er heldigt affattet. Dette, at man forlanger forud en Sum af 50,000 Kr., synes mig heller ikke nødvendigt. Jeg synes, at det havde været bedre, om man, naar man fik en Herregaard paa Haanden til en vis Pris, forlangte, at man skulde være i Besiddelse af en vis Procent af Købesummen. Naar en saadan Forening fik en Herregaard til 100,000 Kr. paa Haanden, vilde den efter almindelige Regler kunne laane Halvdelen, det vilde sikkert være vanskeligt at komme op derover. Den kunde laane 50,000 Kr., og saa skal den selv eje 50,000 Kr., men saa har man ikke fjerneste Brug for Statens Medhjælp. Og hvis det er en Herregaard til 300—400,000 Kr., vilde Statens Tilskud være meget for lille. Derfor synes jeg, at man burde indrette det saaledes, at man stillede det Forlangende til vedkommende Mænd eller vedkommende Forening, hvad det end er, man sigter til, at vedkommende skulde eje en procentvis Del af den Sum, til hvilken de havde vedkommende Herregaard paa Haanden. Jeg synes, det er ganske latterligt at forlange, at man skal staa med lige mange Penge i Haanden, hvad enten man vil købe en Gaard til 50,000 eller til $\frac{1}{2}$ Million. Det er muligt, og det aabner Forslaget jo ogsaa Adgang til, at for saa vidt man kommer højere op, vil man stille strengere Fordringer og ikke nøjes med de 50,000 Kr. Det forekommer mig, at disse Bestemmelser ere meget for strenge; jeg vilde have sat mere Pris paa, om man havde indskrænket sig til at forlange en

vis Procent af Købesummen eller noget lignende.

Det Beløb, som Staten efter Forslaget vil udlaane i saadanne Ejendomme, anser jeg ogsaa meget for snævert. Halvdelen af den Sum, som Ejendommen koster ud over Førsteprioritetslaanet, vil i de allerfleste Tilfælde sikkert kun blive ca. $\frac{1}{4}$ af Købesummen. Skal denne Opgave kunne løses og navnlig løses paa det her foreliggende Grundlag, bliver Staten derfor nødt til at træde til i større Omfang, end Lovforslaget giver Tilladelse til. Som Lovforslaget her foreligger, kan jeg ikke se rettere, end at det bliver Pengemændene, som komme til at træde til, og saa vil det hele Foretagende blive Genstand for Spekulation i alt for høj Grad til Skade for de fremtidige Besiddere af de forskellige Ejendomme. De kunne have den Interesse at sælge saa dyrt som muligt for at faa saa mange Penge ind i Kassen som muligt.

Jeg hilste, som sagt, Forslaget med Glæde, da det blev fremsat, fordi de deri nedlagte Tanker bleve knæsatte for første Gang her paa Rigsdagen, men det forekommer ogsaa mig, at det Beløb, Staten offerer til dette Formaals Fremme, er meget lille — jeg havde nær sagt, det er neppe anstændigt. Det hele, der kan være Tale om, er et Rentetab paa 2,000 Kr. hvert Aar. Naar der var gaaet 5 Aar, og hele Summen var kommen til Udbetaling, vilde Staten have et Tab af 10,000 Kr. Dette synes jeg ikke er et anstændigt Tilskud fra Statens Side, naar man først er naaet til den Erkendelse, at der her er en Opgave, der skal løses. Men paa den anden Side erkender jeg, at det ikke er et af de Spørgsmaal, som har særlig afgørende Vægt, efter at den højtærede Minister har udtalt, at han vil gaa med til at yde flere Penge til Formaalet, naar det viser sig fornødent — jeg tror, den højtærede Minister udtalte sig omtrent saaledes ved Forslagets Forelæggelse.

Der vil maaske kunne siges, at Staten afser ogsaa en Del Penge, naar disse mindre Ejendomme overdrages til deres Besiddere, idet man udsteder Skøder osv. til billigere Pris. Men det gør Staten jo ikke, den afser ingen Penge. Hvis man bliver ved det bestaaende Forhold, bliver der ingen Indtægt for Statskassen, men hvis man kommer til Udstykning, gaa dog de Penge ind i Statskassen, som Lovforslaget fastsætter, saa at det ikke er noget Tab for Statskassen.

Nej, hvis denne Sag ikke skal løbe Fare for at drive over i Privatspekulation